

BANKACILAR, İŞ İNSANLARI VE FİNANS YÖNETİCİLERİ İÇİN
TİCARİ KREDİ SÖZLEŞMELERİ
HUKUK REHBERİ

Yazar

Dr. Kürşat KARABÖRK

(LLM, Ph. D.)

© Copyright 2023

Bu kitabın, basım, yayın ve satış hakları Akademisyen Kitabevi A.Ş.'ne aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kağıt ve/veya başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz, dağıtılamaz. Tablo, şekil ve grafikler izin alınmadan, ticari amaçlı kullanılamaz. Bu kitap T.C. Kültür Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır.

Bu kitapta yer alan fikirler ve düşünceler yazara ait olup, hiçbir kurum veya kuruluşun görüşünü yansıtmamaktadır. Bu kitap "Türk Hukukunda Banka Kredi Açma Sözleşmeleri" adlı Yüksek Lisans tezinden üretilmiştir.

ISBN

978-625-6965-33-1

Kitap Adı

Bankacılar, İş insanları ve Finans Yöneticileri için Ticari Kredi Sözleşmeleri
Hukuk Rehberi

Editör

Şenol KANDEMİR

ORCID iD: 0000-0002-7621-4457

Yazar

Kürşat KARABÖRK

Yayın Koordinatörü

Yasin DİLMEN

Sayfa ve Kapak Tasarımı

Akademisyen Dizgi Ünitesi

Yayıncı Sertifika No

47518

Baskı ve Cilt

Vadi Matbaacılık

Bisac Code

BUS010000

DOI

10.37609/akya.2402

GENEL DAĞITIM

Akademisyen Kitabevi A.Ş.

Halk Sokak 5 / A Yenışehir / Ankara

Tel: 0312 431 16 33

siparis@akademisyen.com

www.akademisyen.com

Gerek vizyon ve gerekse kişisel gelişimimiz için sonsuz destekçimiz, varlığını hep hissettiğim kurumum T. Garanti Bankası A.Ş' e; hayatta vefa ve minnetin benim için sembolü olan annem Feride ve babam Mahmut KARABÖRK' e teşekkürü bir borç bilirim.

Her Kadirli' li mutlaka okur deyişi ile her daim varlığı kıymet katan can dostum Mehmet TOSMUR' a varlığımız daim olsun diyerek sevgilerimi sunuyorum .

Babasının gayretle çalışması için O'nu görememeyi bile yöneten, bugünümüzde birlikte gayret ettiğim yol arkadaşım, yarınlarımların sahibi, yaşı küçük - akli ve yüreği kocaman prensesim canım kızım Gökçenim ' e sevgilerimi sunarım.

Kitap okuma alışkanlığı kazanarak büyüyen sevgili küçük adam Efe 'ye ..

Her zaman destekçim, yol arkadaşım Ay yüzlü eşim Elif Nur ve küçük prensesimiz Umay'ımıza sevgilerimi sunarım.

*Dr. Kürşat KARABÖRK
(LLM , Ph. D.)*

ÖZET

Toplumda süreç dahilinde değişiklik gösteren ekonomik ve mali yapı ile yatırım ihtiyaçları kredi kullanımını da beraberinde getirmiş, anılan kapsamda ortaya çıkan banka kredi sözleşmeleri ise, gerek finansal piyasanın gerekse toplumsal işleyiş ve temel ihtiyaçların uygulamada ayrılmaz bir parçası haline gelmiştir.

Kredi sözleşmelerinin açıklanan önemi nedeniyle bu rehber kitabımızda öncelikle banka kavramı, bankacılık faaliyetleri ile birlikte ele alınmış, ardından kredi veren kurumlar ve kredi türleri açıklanmıştır. Kredi açma sözleşmesi özetle tam olarak iki tarafa da borç yükleyen bir sözleşmedir. Banka ile müşterinin borçları birbirine bağlı şekilde değişim ilişkisi içindedir.

Kredi açma sözleşmeleri özellik itibari ile diğer farklı cinsten tekil kredi işlemlerinin çerçevesini oluşturabilmektedir. Bu durum uygulamada değişikliklere sebep olabilmektedir. Lakin değişiklikler asli, temel değişiklikler değildir. Kredi açma sözleşmesi özünde kredi kullandırma taahhüdüdür. Bu durumdan hareketle tarafların borç ve yükümlülükleri önceliklendirilmektedir. Banka – bankacılık işlemleri kredi kavramı ve türleri detayları ile anlatılmıştır. Kredi açma sözleşmesinin tarafları, unsurları ve borç ve yükümlülükleri hukuki niteliğiyle birlikte ortaya konulmuş ve son bölümde ise uygulamada kredi sözleşmelerine dair yaşanan ihtilaflara ışık tutmak gayesiyle örnek Yargıtay kararlarına yer verilmiştir.

Bu kitabın nakdi veya gayrinakdi ticari kredi sözleşmeleri konusunda bankacılar için bir kılavuz; işadamları ve finans yöneticileri için el kitabı olması dileğiyle...

ABSTRACT

The ever-changing economic structure and investment needs of the society have brought about the use of credit and the bank loan contracts that have emerged within this scope have become an integral part of the financial market as well as the social functioning and application of basic needs.

In this study, firstly, because of the importance of the Loan Contracts mentioned before, the concept of bank was discussed together with banking activities, followed by explanation of lending institutions and types of loans. As one of the parties to the Loan Contract, the draft, as detailed in the content, is the basis for the loaner and contractual loan contract process as presented. The loan contract is a contract that lends debt to two parties, the debts of the bank and the customer are interconnected and in a change relation.

Loan contracts can form the framework of different types of individual credit transactions and this leads to differences in implementation. However, these are not essential, fundamental differences. The loan contract is a commitment to grant a loan. In this case, the liabilities and obligations of the parties are prioritized.

The parties, elements, liabilities, debts and obligations of the loan contracts were laid down together with their legal nature, and in the last part, the decisions of the Supreme Court of Appeals are given in order to shed light on the disputes concerning the loan contracts in practice.

İÇİNDEKİLER

BÖLÜM 1 BANKA VE BANKACILIK İŞLEMLERİ	5
1.1.BANKA KAVRAMI	5
1.2. BANKALARIN SINIFLANDIRILMASI	7
1.2.1. Bankaların Biçimsel Şekilde Sınıflandırılması	7
1.2.2. Bankaların İçerik Yönünden Ayrım	8
1.3.BANKACILIK İŞLEMLERİ	12
1.3.1. Mevduat Toplama İşlemleri	12
1.3.2. Kredi İşlemleri.....	15
1.3.3. Dış Ticaret İşlemleri	16
BÖLÜM 2 GENEL ŞEKİLDE BANKA KREDİLERİ	19
2.1. KREDİ VEREN KURUMLAR	19
2.1.1. Banka	19
2.1.2. Katılım Bankası	20
2.1.3. Finansal Kiralama Şirketleri.....	20
2.1.4. Diğer Finansman Şirketleri	21
2.2. BANKA KREDİLERİNİN SINIFLANDIRILMASI.....	21
2.2.1. Nakit Krediler	22
2.2.1.1. Cari Hesap Kredileri	22
2.2.1.2. İskonto Ve İştira Kredileri.....	24
2.2.1.3. Avans Kredileri	24
2.2.2. Gayri Nakit Krediler	25
2.2.2.1. Teminat Mektupları	26
2.2.2.2. Teyit Kredisi	27
2.2.2.3. Aval Kredisi.....	28
2.2.2.4. Akreditif	29
BÖLÜM 3 KREDİLERİN BELGELENDİRİLMESİ VE BANKA KREDİ AÇMA SÖZLEŞMELERİ	33
3.1. BANKA KREDİ AÇMA SÖZLEŞMELERİ.....	33
3.2. KREDİ AÇMA SÖZLEŞMESİ	34
3.2.1. Kredi Açma Sözleşmesi ve Öncelikleri	34
3.2.2. SÖZLEŞME SÜRESİNCE TARAFLARIN BORÇLARI .	36

3.2.2.1. KREDİ ALANIN BORÇLARI	36
3.2.2.1.1 Faiz Ve Komisyon Ödeme Borcu.....	36
3.2.2.1.2. Kredinin Geri Ödenmesi Ve Tazmin Yükümlülüğü	37
3.2.2.1.2. İnceleme İzni - Bilgilendirme	37
3.2.2.1.3. Kredinin Kullanılması Borcu	38
3.2.2.1.4. Kredinin Amacına Uygun Kullanımı.....	39
3.2.2.1.5. Teminat Sunma	39
3.2.2.2. KREDİ VERENİN BORÇLARI	40
3.2.2.2.1. Kredinin Hazır Tutulması - Bulundurulması Ve Kullandırılması.....	40
3.2.2.2.2. Kredi Alana Hizmet Sunma	43
3.2.2.2.3. Teminatların İadesi	43
3.2.2.2.4. Müşteri Sırrına Sadakat	44
3.2.3. Kredi Açma Sözleşmesinin Unsurları.....	46
3.2.3.1. Güven	46
3.2.3.2. Tarafların Anlaşması	47
3.2.3.3. Kredi Veren Sıfatıyla Bankanın Krediyi Açma Ve Kullandırma Taahhüdü.....	51
3.2.3.4. Müşterinin Talep Hakkı	58
3.2.3.5. Münferit Kredi İşlemleri İçerme ve Ayrılık İlkesi	75
3.2.3.6. Sürekliliği olan bir durum Unsuru	76
3.2.4. Bankanın Kredi Açma Sözleşmesinde Şekil	77
3.2.5. Banka Kredi Açma Sözleşmesinin Hukuki Niteliği. 78	
3.2.5.1. Karz (Tüketim Ödücü) Sözleşmesine İlişkin Görüşler	81
3.2.5.2. Karz Vaadi Sözleşmesi Olduğu Görüşü	82
3.2.5.3. Bankacılıkla İlgili İş Görme Sözleşmesi Olduğu Görüşü	83
3.2.5.4. Çok Aşamalı Sui Generis Sözleşme Görüşü.....	84
3.2.5.5. Tek Aşamalı Sui Generis Sözleşme Görüşü	84
3.2.6. Banka Kredi Açma Sözleşmesini Sona Erdiren Haller	85
3.2.6.1. Müşterinin Ölümü ya da İflası.....	85
3.2.6.2. Sözleşme Süresinin Dolması.....	87
3.2.6.3. Sözleşmenin Feshi	89
3.2.6.3.1. Belirsiz Süreli Sözleşmenin Olağan Feshi	89

3.2.6.3.2. Haklı Nedenle Fesih	92
3.2.6.3.3. Müşterinin Aczi Sebebiyle Feshi	98
3.2.6.4. Sözleşmenin İptali.....	102
3.2.7. Banka Kredi Açma Sözleşmesinin Sona Ermesinin Münferit Kredi İşlemlerine Etkisi	105
BÖLÜM 4 TÜRK ÖĞRETİ VE İÇTİHATLARINDA BENİMSENEN UYGULAMA, İHTİLAFLAR VE ÇÖZÜMLER.....	113
4.1. Sözleşmenin Uyarlanması Ve Faiz Oranlarına İlişkin İhtilaflar.....	113
4.2. Kredi Kullanan Tarafın Sıfatına İlişkin İhtilaflar.....	122
4.3. Kredi Sözleşmesinde Kefilin Sorumluluğuna İlişkin İhtilaflar.....	122
4.4. Kredi Sözleşmesinde Haksız Şarta İlişkin İhtilaflar.....	126
4.5. Kredi Sözleşmesinde İspat Fonksiyonuna İlişkin İhtilaflar.....	128
4.6. İpotek Karşılığı Kredi Sözleşmelerinde Yaşanan İhtilaflar	128
4.7. Uyuşmazlıklarda Görev Sorununa İlişkin İhtilaflar...	129
SONUÇ	133
KAYNAKLAR.....	137

KISALTMALAR

AÜHFED : Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi

Bkz. : Bakınız

C : Cilt

E : Esas

eBK : Eski Borçlar Kanunu

HD : Hukuk Dairesi

HGK : Hukuk Genel Kurulu

K : Karar

KHK : Kanun Hükmünde Kararname

m. : Madde

RG : Resmi Gazete

S : Sayı

s : Sayfa

TBBD : Türkiye Barolar Birliği Dergisi

TBK : Türk Borçlar Kanunu

TMK : Türk Medeni Kanunu

TTK : Türk Ticaret Kanunu

vd. : Ve diğerleri

Y : Yıl

YHGK : Yargıtay Hukuk Genel Kurulu

YİBK : Yargıtay İçtihadı Birleştirme Kurulu

GİRİŞ

İktisadî gelişme ancak tasarrufların yatırıma dönüşmesi ile sağlanabilmektedir. Bu dönüşümde aracı rolünü ise, bankalar üstlenmektedir. Bankalardan bir taraftan toplumun geniş kesiminde güven oluşturarak mevduat toplamaları, diğer yandan topladıkları bu mevduatı, ticari hayatın finansmanı için girişimcilere kredi şeklinde tahsis etmeleri beklenmektedir. Bu sebeple her geçen gün değişim gösteren toplum düzenine ait ekonomik ve mali yapı, artan yatırım ihtiyaçları, beraberinde krediye duyulan ihtiyacı da getirmektedir. Kredi günümüzde toplumda geçici süreli ihtiyaçların temini için kullanılan bir ödünç olmanın ötesinde, yatırımın temel faktörü olan sermayeye dayanak teşkil eder durumda ve şekildedir.

Bu anlamda kredi, ekonomik ve mali bakımdan satın alma gücünün ileride gerçekleştirilecek geri ödemeye güvenerek geçici şekilde devredilmesi anlamına gelmektedir. Anılan ile kredi ilişkisinin kurulması ise, taraflar arasında sözleşme özgürlüğü içerisinde akdedilen kredi sözleşmeleri ile gerçekleştirilmektedir.

Kredi açma sözleşmesi, ticaret yaşamını oluşturan iş sahiplerine, talepleri halinde belirli bir miktar krediyi mevcut ihtiyaçları ölçüsünde, talepleri ile kısmen veya tamamen kullanabilme fırsatı ve hakkı sunmaktadır. Kendisine sağlanan krediyi ihtiyacı halinde ve istediği miktarda kullanabilme fırsatı yahut hakkı, kredi alanı gereksiz şekilde erken dönemde ihtiyacı olan tutardan daha fazla kredi alarak onun için olması gerekenden fazla faiz – komisyon ve masraf ödemekten korumaktadır. Kredi açma sözleşmesi kredi alanı, kredi ihtiyacı gerçekleştiğinde ivedilikle kredi alamama riskinden korumaktadır. Yatırımların önden finansal planlanmasına fırsat sunmaktadır. Kredi açma sözleşmesinin kredi alana

sunduğu en mühim fırsat veya hak kredi açma sözleşmesine dayanarak yaptığı talep halinde kullanacağı kredi tutarını ve kullanma anını planlayarak seçebilme fırsatı veya hakkıdır.

Kredi açma sözleşmesinde kredi veren taraf çoğunlukla bir bankadır. Bankalar dışında, diğer finans kuruluşlarının da kredi açması mümkün olacaktır. Bu kitapta, kredi sunma taahhüdü altına giren tarafı “kredi veren” ya da banka, kredi alan tarafı ise “müşteri” ya da “kredi alan” şekilde tanımlamayı tercih etmekteyiz.

Kredi açma sözleşmelerinde teminat hususu detaylı şekilde düzenlenmektedir. Kredinin teminat altına alınması ile ilgili şekil, alınan teminatın cins ve detayları, hükümleri ile fek edilmesi; kredi açma sözleşmesinin yapısıyla doğrudan ilişkili olmadığı ve bağımsız hükümler ile ayrı bir inceleme konusunu oluşturmaktadır. Anılan halden hareketle sadece bu borcun kapsamı incelenmiş, teminatlar ayrıntılı şekilde incelenmemiştir. Ve yine münferit kredi sözleşmeleri de kendine has olan öncelikleri ve hükümleri olan sözleşmeler olduğundan genel hatları ve hükümleri incelenmiştir.

Başlangıçta kredi sözleşmesi sadece nakit ödücü taahhüdü şeklinde teyit edilmesine rağmen; ticaretin ve yatırımların gelişmesine paralel şekilde artan, banka ve diğer finans kuruluşları üzerinden teyit, aval, teminat sunma gibi kredi işlemleri ilerleyen süreçte kapsama girmiştir. Günümüzde ise kredi sözleşmelerinin içeriği çok daha genişleyerek; kredi açma sözleşmeleri birden fazla bankacılık işlemi kapsam içerisine alan kendine özgü bir sözleşme haline gelmiştir.

Bu kitabımızda izah ettiğimiz önemi nedeniyle kredi açma sözleşmelerine yer verilecektir. Fakat kredi açma sözleşmelerine geçmeden önce bankalar ve bankacılık işlemleri üzerinde durulacak, ikinci bölümde ise kredi veren kurumlar ile banka kredileri sınıflandırılacaktır.

Çalışmanın konusu olan kredi açma sözleşmesi üçüncü bölümde detayları ile incelenmekte ve sonuç kısmı ile tamamlanmaktadır. Öncelikle kredi açma sözleşmesine ait tanım, sözleşmenin unsurları, konusunu oluşturan kendine özgü kredi sözleşmeleri ile son şekilde kredi açma sözleşmesinin hukuki niteliği incelenecektir.

Üçüncü Bölümün ikinci kısmında ise taraflar detaylandırılacaktır. Tarafların hak ve borçları, kredi açma sözleşmesi içeriğinde çoğunlukla kullanılan, kredi açma sözleşmesinin unsurları haline gelen önemli genel işlem şartlarının hükümleri tartışılmıştır. Kredi açma sözleşmesinin sona erme süreci, sona ermenin ve sözleşmenin konusunu oluşturan bağımsız kredi sözleşmeleri üzerinde etkileri çalışılarak, irdelenecektir. Kredi açma sözleşmesinde bahis olan taraflara ait hak ve borçlar; kredi verenin borçları ve müşterinin borçları şeklinde iki başlık altında ele alınacaktır. Sözleşmeye aykırılık halleri ile birlikte örnek yargı kararları ışığında değerlendirilecektir.

Konu kapsamının genişliği değerlendirildiğinde ayrı ayrı çalışmaya konu olacak özellikteki kredi işlemlerinin, çalışmanın merkezinde yer alan “Türk Hukukunda Kredi Açma Sözleşmeleri” çerçevesinde ele kullanılmasına gayret edilecektir.

Anılan kapsamda öncelikle banka kredisi konusu, bankacılık düzenimiz içindeki yeri, unsurları ile içeriğiyle ele alınmaya çalışılacak, kredi sözleşmeleri çalışmanın üçüncü bölümünde detaylıca incelenecektir.

Son bölümde ise kredi sözleşmeleri ile ilgili yüksek yargı kararlarına yer verilecektir.

KAYNAKLAR

- AKYOL Ş., 2001. **Banka Sözleşmeleri**, İstanbul.
- ARAS, G., 1996. **Ticari Bankalarda Portföy Yönetimi**. İstanbul
- ATAMER, Y., 2001. **Bankaların Kredi Sözleşmelerinden Kaynaklanan Sorunlar ile Hukuki Çözüm Yolları**, İstanbul.
- BİRDAL, İ., 1993. **Banka İşletmeciliği**, İstanbul.
- ÇANKAYA, F., / ÖZ, M., 2001. **Türkiye’de Kamu Bankalarının Özelleştirilmesi: Kamu İle Özel Sermayeli Ticaret Bankalarında Etkinlik ile Verimlilik Analizi**, İstanbul.
- ÇEVİK, K., 2007. **Ekonomi Hukuku Yaklaşımı ile Banka Hukuku**, Ankara
- DOMANIÇ, H., 2007. **Tüm Banka Kredi Sözleşmeleri İle Tüm Faktoring Sözleşmeleri Geçersizdir**, İstanbul.
- DUMAN, İ., H., 2013. 6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu’nda Dürüstlük Kuralları, İstanbul
- Barosu Dergisi Kasım- Aralık, Cilt 87, Sayı, 2013/6, s, 185.
- ERDOĞAN, İ., 2000. **Akreditif Sözleşmeleri**, Ankara.
- EREN, F., 1998. **Borçlar Hukuku Genel Hükümler**, İstanbul.
- EYÜPGİLLER, S., 1997. **Bankacılar İçin Banka İşletmeciliği Bilgisi**. Ankara.
- GÜNAL, M., 2001. **Türk Bankacılık Sektörünün Sorunları ile Geleceği**, Ankara.
- GÜNEY, A., 2011. **Banka İşlemleri**, İstanbul
- KAPLAN, İ., 1999. **Banka Sözleşmeleri Hukuku**, Ankara.
- KILIÇOĞLU, A., 2012. **Borçlar Hukuku (Genel Hükümler)**, Ankara.
- KOSTAKOĞLU, C., 2013. **Banka Tüketici ile Konut Kredileri İle Kredi Kartlarından Doğan Uyuşmazlıklar**, İstanbul
- KÜNEY, H., 1989. **Banka Tekniği**, Ankara.
- OĞUZ, C., 2004. **Banka Kredi Açma Sözleşmesi**, Ankara.
- OĞUZMAN, K., / ÖZ, T., 2000. **Borçlar Hukuku Genel Hükümler**, İstanbul.
- ÖZTAN, F., 2001. **Kıymetli Evrak Hukuku**, Ankara.
- REİSOĞLU, S., 2015. **Banka Teminat Mektupları**, Ankara.
- REİSOĞLU, S., 2015. **Bankacılık Kanunu Şerhi C., I – II Son Değişikliklerle Gözden Geçirilmiş İkinci Baskı**, Ankara.
- SELİÇİ, Ö., 1997. **Borçlar Kanununa Göre Sözleşmeden Doğan Sürekliliği olan Borç İlişkilerinin Sona Ermesi**, İstanbul
- ŞAKAR, H., 2000. **Genel Bankacılık Bilgileri**, İstanbul.
- ŞEKERCİ, S., 2003. “Banka Kredi Açma Sözleşmesinin Sona Ermesi İle Sona Ermenin Hukuki Sonuçları”, Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, (Yayımlanmamış), Ankara.
- TAKAN, M., 2002. **Bankacılık Teori Uygulama ile Yönetim**. Ankara
- TEKİNALP, Ü., 2009. **Ünal Tekinalp’ in Banka Hukukun Esasları**, İstanbul.

- TEKİNAY, S., / AKMAN, S., / ANILANRCUOĞLU, H., / ALTOP, A., 1993. **Borçlar Hukuku Genel Hükümler**, İstanbul.
- TEOMAN., Ö., 1999. **Yaşayan Ticaret Hukuku, C.I, Hukuki Mütalaalar**, İstanbul.
- ULUDAĞ, İ., / ARICAN, E., 1999. **Finansal Hizmetler Ekonomisi**. İstanbul.
- YALÇIN, O., 2005. “Banka Kredi Sözleşmelerinde Yer Alan Genel Kayıtların Hukuksal Geçerliliği”, Galatasaray Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, (Yayımlanmamış) İstanbul.
- YAZOĞLU, F., 2011. **Banka Kredi Sözleşmeleri ile Kredilerden Doğan Uyumsuzluklar – Banka Kredilerine Özgü Kanun Yolları**, İstanbul.
- YENER, M., 2008. **Kredi Açma Sözleşmesi**, İstanbul.
- YÜKSEL, S., 1999. **Bankacılık Hukuku ile İşletmesi**, İstanbul.
- YÜKSEL, S., 1972. **Bankacılık Yönünden Kredi Açma Sözleşmesi**, İstanbul.
- YÜKSEL, S., 1982. Bankacılık Hukuku, Trabzon, Karadeniz Teknik Üniversitesi İktisadi İle İdari İlimler Akademisi,
- YÜKSEL, S., / Yüksel, A., / Yüksel., Ü., 2002. **Banka Yönetimi El Kitabı**. İstanbul. www.kazanci.com